

Dokončenie z 5. str.

sväť. Telecký a Jurkovič tu navyše tvoria ideálny, skoro „neprenosný“ pár dostredivých, dramaturgických (Telecký) a odstredivých, upokojujúcich (Jurkovič) síl, ktoré akoby sa zrážali v celej skladbe. Chýba už iba Milan Rúfus. Ba vlastne ani nie. Lebo aj tu cítiť v ústach pichanie mdlej trávy, atmosféru jesenného stáda. Aj keď je to svet prežiarény náklonnosťou a necítiť v ňom „chlad chodiaceho ticha“, skôr zmietať úsilie nestratiť z očí vidinu, hocijako sa zahmlievajú. A predovšetkým, nekráčať len cestou vyšľapanou, no ani sa nepúšťať po cestách necestách, neuhnúť z dosiahnutých pozícií. Všetko je tu, estetika komornosti, netradičná a dnes už u nás a nielen u nás zriedkavá faktúra (na chvíľu z nej zozníval dokonca aj Lutoslawski), i svojrázna syntéza slovensky znejúcej dodekafónie (serializmu) a impresionizmu, ktorý u Paríka nie je tým anachronickým, našským, domáckym pseudoimpresionizmom, ktorým sa dnes hemží slovenská hudba. (Nie sú azda tieto konštatovania subjektivistické, spytujem sa pod dojomom redakčnej poznámky za anketou Hudobného života!)

Napokon čo napísať o 3. symfónii Jozefa Malovca? Kus „života ťažkého“, znášaného s vyrovnanosťou a optimizmom vlastným len jemu, je vpísaný do tejto rozľahlej partitúry. V nej ako v spomienkovom románe defilujú pred nami hudobní i „mimohudobní“ svedkovia jeho i nášho doterajšieho hudobného vývoja. Stále sú zreteľné znaky známeho Malovcovho rukopisu, písmenká sú tie isté. Len myšlienky akoby sa hrnuli rýchlejšie, než ich ruka stačí zaznamenať v pamäti, rozviata v búrných vetroch zašlých i dnešných čias...

NAĎA HRČKOVÁ

17. II.

Koncert z tvorby pre deti a mládež

Každoročnou súčasťou prehliadky novej slovenskej hudby je i koncert z tvorby pre deti a mládež. Už niekoľko rokov sme mohli sledovať, ako sa naši skladatelia vysporadúvajú s touto neľahkou (pre mnohých žiaľ, neatraktívnou či podceňovanou) oblasťou hudobnej tvorby. Dnešná sa tu prezentovala veľmi úzko vymedzený okruh autorov a nejedna skladbička či cyklus sa vyznačovali prílišnou snahou po príťažlivosti (často pomocou lapidárnych melódii či ponáškami na známe staršie diela pre malých muzikantov od veľkých osobností minulosti), alebo zjednodušením, ako prvý predpoklad zvladnuteľnosti obsahu i technických problémov viedli autorov až k triviálnosti a gýču. V posledných rokoch mala však tvorba pre deti a mládež stúpajúcu tendenciu a možno s potešením konštatovať, že tohtoročným koncertom dosiahla skutočne mimoriadne vysokú kvalitatívnu úroveň. Pritom vo väčšine skladieb autori neopúšťajú svoj vlastný, rokmi vybrúsený hudobný jazyk, čo je, ako skonštatoval i moderátor koncertu Juraj Hatrík, znakom skutočného majstrovstva. Ďalším pozitívnym momentom je záujem mladých skladateľov komponovať pre deti; každý rok sa v programe objavujú nové mená a nové pohľady na svet hudby deťom či detí v hudbe.

Dvoma miniatúrami pre mladých klaviristov s názvom Pre Soničku sa predstavil príslušník najmladšej generácie Peter Zagar. Kým uňho sme obdivovali pôsobivosť trízvej melodickéj línie, ktorej podriadiť celok, Pavol Malovec v Intermezzo pre dve flauty citlivo prepojil jemu vlastnú lyrickú polohu s hravými, ľudové nápevy a riekanky evokujúcimi miestami. Július Kowalski sa v Partite piccole pre dvoje huslí zamerával na polyfonické vedenie melodických línií, ktoré ozvláštnil tanečnými prvkami. U Juraja Tandlera v siedmich skladbách z cyklu Klavirne skladbičky sme s užitím sledovali nevtravosť a prirodzenosť tvorenia jednotlivých charakterových obrázkov.

Ďalšie tri diela prvej časti programu boli určené o niečo starším, zrelším muzikantom. Depša – trio pre husle, violončelo a klavír od Juraja Hatríka zaujala muzikantskou iskrou a strhujúcim vnútorným dynamizmom, Zeljenkov Album pre mladých klaviristov, z ktorého sme počuli výber, zasa zaimponoval sviežou, typickou „zeljenkovskou“ hravosťou a zreteľnosťou štruktúry. Skutočným vyvrcholením prehliadky komornej tvorby bola 3. časť 3. zošitu Salvových Rozprávok o záračných huslíčkách samohrajúcich (prvý a druhý zošit poznáme z predchádzajúcich ročníkov prehliadky), kde si poslucháči Konzervatória v Žiline plnokrvne zamuzicfovali „na ľudovú nótu“. Uznanie treba vysloviť všetkým účinkujúcim i ich pedagógom, ktorí s nimi diela našťudovali, pretože všetci podali skutočne vynikajúci výkon. Pre utvorenie celkového obrazu na nové dielo je tento moment nesmierne dôležitý.

Autor úspešného cyklu Rozprávky o záračných huslíčkách samohrajkách T. Salva po uvedení skladby. Snímka: D. Jakubcová

Skladatelia mohli byť plne spokojní i v druhej časti koncertu. V pestrom a náročnom programe sa tu prezentovali a to vynikajúco – Detský spevácky zbor pri Okresnom dome pionierov a mládeže v Prešove s dirigentkou a zbornajsterkou Evou Zacharovou. S rovnakou radosťou a interpretačnou istotou predniesli 3 zbery z dnes už klasického cyklu Májové ráno Ondreja Francisciho (text E. Čepčeková), Zemanovského Trávnice z Terchovej či tipnú skladbičku Petra Cóna Zabarambarumbariburujte si s nami (text D. Hevier), ako i náročnejšie kompozície Iris Szeghyovej Bolo to tak? (M. Ferko, D. Hevier a T. Janovic) a Hra (autentický detský text), Keď v nebi vyhrávajú (D. Hevier) a Ak sa nám fúga vydará od Juraja Hatríka i Hrušovského Šarišské hry. Je obdivuhodné, ako zvládli nielen náročné väzby vokálnych línií, ale i výrazové zvláštnosti skladieb (Zemanovský, Hrušovský) či náročnosť partnerského vzťahu v delených zboroch (Szeghyovej Hra a Hrušovského Šarišské hry). Tohtoročný koncert z tvorby pre deti a mládež v rámci NSH bol teda reprezentatívnu ukázkou kvality ako autorskej, tak i interpretačnej.

EVA ČUNDERLÍKOVÁ

18. II.

Symfonický koncert

Prehliadky novej tvorby mi pripomínajú Vianoce. Človek sa na ne teší celý rok, v očakávaní a vyhľadávaní toho svojho darčeka je schopný absolvovať týždenný maratón koncertných a ďalších podujatí. Nákupová dramaturgická komisia ZSSKU si ulavene sadá k februárovým štedrým večerom a zhovievavo sa prízerá postupnému rozbaľovaniu partitúr neraz horko-ťažko získaných zo skromného sortimentu ponuky skladateľov-dodávateľov. A potom koleďníci kritici zanôtia očakávaný viňš, pár obvyklých slov do okenka dennej a odbornej tlače. Rok skladateľov a milovníkov súčasnej hudobnej tvorby uplynie ako voda, párkrát oživený jubilantskými koncertmi a sporadickými sviatkami premiér pár skladieb. Vlaňajšie darčeky ležia väčšinou zabudnuté na policiach, niektoré partitúry zapadnú prachom, iné (a nie je ich veľa) uzrú svetlo sveta v notovom vydaní... Temer niet takých, ktoré sa skutočne obhrajú. Napriek tomu so zvedavosťou sa očakáva každá novinka zaradená do nasledovných darčekových balíčkov.

Neviem, ako pre iných, no pre mňa záverečný (z viacerých dôvodov jediný, takže bez konfrontácie) koncert sa niesol plne v znamení štedrého večera. V nepočtetnom rodinnom kruhu profesionálneho publika (o elitárstve nehovoriac) rozvinula Štátna filharmónia Košice pod taktovkou Richarda Zimmera jeden balík not za druhým, trojicu noviniiek z tvorby Jozefa Podprockého, Jána Zimmera a Vladimíra Bokesa. Elegantne, s vedomím, že nedáva hocičo. Orchester sa zajagal ako vianočná jedlička – na jedničku. Ostatne, slovenský vidiek zvykne pripravovať štedré večere dôslednejšie, pôvabnejšie a s väčšou úprimnosťou a zodpovednosťou voči tomu, kofko dary stoja. Nepochybujem, že tentokrát kopu driny, a predovšetkým záujmu pre

diela dobre zvolené. Orchester citlivo reagoval na dirigentské poňatie, za ktorým bol citelný nadhľad voči rukopisu Podprockého, Zimmerovej a Bokesovej partitúry.

Symfónia Jozefa Podprockého sa v úvode koncertu zatrblietala ako lesná studnička; číra, svedomito upravená, prýščiaca z bohatého prameňa, ktorý vonia zemitosťou. Sú v nej striedmoslané slzy ľudových plačiek (podľa skladateľa „zašifované“), ale i kyslosť či pikantnosť súčasnosti, dodekafónie v rozumnej, nie nebezpečnej dávke. Ergo, prameň, ktorý má právo na svoje meno – Podprocký sa tu javí ako autor kryštalizujúceho prejavu, syntetizujúci a posúvajúci svoj skladateľský prejav. Ešte nie riava so širokým korytom, ale tok hudby pádnej a priamočiarej, tok, ktorý dokáže strhnúť a unášať s osviežujúcou spfškou invencie. Priezračnosť partitúry v podaní košického orchestra vynikla priam ako doména.

Concerto polifonico pre organ a orchester Jána Zimmera z r. 1986 zaznelo so sólistom Jánom Vladimírom Michalkom ako dielo bohatého a pritom tónovaného spektra. Výborne sa pojilo s atmosférou predchádzajúcej skladby svojím zakotvením v pevnej myšlienke, v báze výpovede stavajúcej na tradíciách. Skladba pôsobí homogénne, s umnou dramaturgickou kostrou, v ktorej dialóg organa a orchestra stavia viac na zblížení než kontraste, či opozícii. Pociťoval som tu potrebu vyjadrenia pritakania, súhlasu, vzájomného rešpektu a tolerancie medzi partnermi pôsobiacimi v hudobnom procese. Akýsi pohľad nie zoči voči, ale z rôznych strán namierený jedným smerom. A imponovala mi variačnosť použitá v skladbe a dodávajúca jej dynamiku a kompaktnosť.

A propos Bokes. Skladateľ donedávna tabu, outsider, bad boy, zatvrdilý avantgardista, konštruktér, s ktorého tvorbou sa pripomínajú pojmy škandal, prípad, problém, neporozumenie etc. etc. Hádám to skončilo. Ak nie, malo by. Lebo jeho tretia z piatich už symfónii je Opus (nemecky Werk, z vyše päťdesiatich opusov tridsiatyšiesty). Hlavné pre tých poslucháčov, ktorým vyrástli uši s hudbou dvadsiateho storočia (s hudbou Stravinského, Schönberga, Šostakoviča, Webera, Xenakisa, Lutoslawského... Bellu, Albrechta, Grešáka, Ferenczyho, Zeljenku, Bergera, Bázlika atď., atď...). Richard Zimmer s Košickou filharmóniou nám ukázal, že Bokesova hudba je nielen hrateľná a počúvateľná, ale že je v nej život, pulzuje krv a fungujú nervy, že jej krása je z tohto sveta. Bokesova Tretia zobúďza, presnejšie púšťa žilou jedovatej dávnej krvi, pretože zatína do živého. Nie preto, že dnes je dnes – takou bola už vtedy, keď písal jej noty a nachádzal jej modus vivendi (1980). Len sme to nechceli vidieť a hlavne počuť! Zo skladateľa znejúcej hudby sme robili spisovateľa hudobnej literatúry, lebo niečo dobiehal a niečo predbehol a bol pritom neveriteľne osamelým bežcom. V lige sa dostal do ofsajdu a na trestnú lavicu zápasov o tvár slovenskej hudby, nie tak dávno a predsa na dost dlho bez povzbudzujúceho kriku z tribúny slovenského skladateľského trávnik. Potlesk na konci tohtoročného týždňa bol snáď bodkou tomuto. Symfónia totiž strhla publikum, i vďaka interpretácii, ktorá od prvých taktov odhalila jej dimenzie. Je tu pôsobivá tektonická invencia, rafinovanosť variantnosti a farebnej nuansovanosti hudobného procesu, no predovšetkým je tu myšlienka – kto sme, čo chceme, kam ideme... Odkiaľ a kam siaha úprimnosť rizika a tolerancia (to je len zo skladateľových slov či nôt, alebo to iba visí vo vzduchu?!). Ako poznamenal jeden z dosiaľ nezúčastnených poslucháčov – tu vieš kde je idea. A keď vám spoza chrbta uprostred symfónie zaznie tuba a hudie si svoje, zistíte, že to s tým na javisku vlastne ladí. Lebo takí sme – sami sebou uprostred masy: raz súhlasní, inokedy mlkvi alebo hundrajúci. Ale ako ľudia sme svoji. Hlavne, keď sa dostaneme k slovu. Ďakujem.

MILAN ADAMCIÁK

Komorný koncert

Rady publika na poslednom komornom koncerte postupne, v priebehu podujatia redli. Predpokladám, že jednak vzhľadom k neprimeranej dĺžke koncertu, ktorá v sieni dokázala udržať len skutočných vytrvalcov, jednak z hľadiska dramaturgie, ktorá spochybnila celkový dojem koncertu. Odnegli na ňom diela rôznej úrovne a niektoré z nich (najmä v 2. polovici) pôsobili skôr ako zadosťučinenie zásade prezentovať sa na prehliadke za každú cenu.

Úvodnou skladbou koncertu bolo dielo Petra Martinčeka Passi di jazz (Džezové kroky), ktoré zaznelo v interpretácii flautistu Jozefa Gurvaia a harfistu Miloslava Vildnera.

Skladba, ako to už napovedá jej názov, je skoncipovaná v duchu džezových zvukových a rytmických variácií, popretkávaných úsekmi seriálnymi. V dvoch okrajových mediatívnych častiach, v ktorých sú evidentné stopy tradičnejšieho harmonického spracovania, je nositeľom hudobného diania barfa, evokujúca na viacerých miestach zvuk džezovej gitary. Stredobodom diela sú krátke úsečné plochy s názvkami „minimal music“, v ktorých nástroje prezentujú najmä svoje zvukové možnosti. Skladateľ v nich uplatňuje kompozičné princípy kontrastov a variačných techník. Passi di jazz – Džezové kroky sú v prenesenom zmysle slova experimentálnymi krokmi mladého skladateľa, nesporne invenčného: Kroky po ceste hľadania vlastných umeleckých výrazov, vyrovnávajúce sa nielen s klasickým odkazom, ale aj so smerni z nedávnej minulosti. Teda experiment – nie neúspešný.

Cantus firmus pre sláčikové kvarteto Pavla Malovca premiérovú uviedlo Filharmonické kvarteto. K interpretácii skladby pristúpilo aspoň s takou vážnosťou, s akou autor k realizácii svojej idey. Pre skladbu je charakteristické striedanie lyrických melodických úsekov s úsekmi dramatickými. Plocha, na ktorej sa odohráva dej je nie rozsiahla, práca s jednotlivými motívmi je úsporná, ekonomická. Tejto zásade zodpovedá i prehľadné formové riešenie, v rámci ktorého jednotlivé nástroje v nepretržovanom toku preberajú a rozvíjajú základný motív – cantus firmus. Kompozícia P. Malovca je vyváženým, zrelým kompozičným opusom mladého skladateľa.

Úplne iný charakter má klavirné trio Ego na Kráka Non omnis moriar, inšpirované dielom a osobnosťou Jána Hollého. V jej riešeníach je evidentné ovplyvnenie autora tvorbou niektorých skladateľov zo začiatku nášho storočia (mám na mysli predovšetkým B. Martinu). Základom kompozície je motívická práca vo vertikálnej i horizontálnej polohe. Treba podotknúť, že čiastočne i na úkor vyváženosti. Nositeľom obsahovej idey je zrejme 3. časť Tria, navodzujúca v melodike i v harmónii prvky slovenskosti. Trio je založené na rovnoprávnom využívaní nástrojov, pričom zrejmy bol autorov zámer – závažnosť idey i postoj k odkazu slovenského literárneho klasika podčiarknuť predovšetkým hutnosťou klavirnej sadzby. Celkové vyznenie diela však nie dostatočne zodpovedá zámeru. Interpretmi tria boli Pavol Bogacz – husle, Ján Slávik – violončelo, Dana Ruso – klavír.

Trio pre flautu, gitaru a violončelo op. 64 Juraja Pospíšila (Viktor Vavro – flauta, Alois Menšík – gitara, Vladimír Sirota – violončelo), je prejavom vyhraného a ustáleného autorovho kompozičného štýlu, nenáročujúceho si tľmočiť vyššie ideové posolstvá. Je to skladba inšpirovaná konkrétnym komorným združením, z tohto hľadiska je predovšetkým príležitosťou pre interpretov prezentovať svoj nástroj na profesionálnej úrovni. V tvorbe J. Pospíšila je Trio pre flautu, gitaru a violončelo jednou z radových kompozícií bez väčších umeleckých ambícií.

Príjemným prekvapením koncertu bolo Divertimento pre flautu, hoboj, klarinet, lesný roh a fagot Ludovíta Rajtera. Zrelé kompozičné majstrovstvo a vysoká profesionálna úroveň napovedá veľa o poznatkoch skladateľa. Dielo zaujalo profesionálnou kompozičnou prejavu, sviežosťou ducha a intelektom: jednotlivé časti diela sú venované pamiatke pedagogických a umeleckých osobností, s ktorými sa autor počas svojej umeleckej praxe stretol.

Ako som už v úvode spomenula, druhá časť koncertu vo mne zanechala rozpačité dojmy. Pokiaľ Sonáta pre kontrabas a klavír Jozefa Gahéra je prínosom predovšetkým z hľadiska obohatenia slovenskej literatúry pre toto obsadenie a vyznela priaznivejšie zásluhou zaničenosti sólistov Rudolfa Šašinu – kontrabas, Dany Šašinovej – klavír; za otáznive považujem zaradenie Sonáty pre husle a klavír Miloslava Kořinka i Tria pre husle, violončelo a klavír č. 2 Júliusa Kowalského, diel, ktoré nepriinesli žiadny nový prvok a obohatenie ani v zmysle doterajšej tvorby skladateľov, ani v kontexte slovenskej komornej hudby.

I keď Dve árie a intermezzo pre bas a klavír z kantáty Láska najčistejšia od Tadeáša Salva opäť zaujali nielen interpretačným stvárnením (P. Mikuláš a J. Salay), zaradenie tejto skladby (resp. časti z diela), tiež pokladám za sporný dramaturgický krok. Hodnota celku oproti jeho výseku je neporovnateľná, najmä keď ide o dielo takej úrovne, ako je Salvova kantáta. Nakoniec mali sme možnosť presvedčiť sa o tom i na premiére skladby, ktorá odznela na nedávnych BHS.

MARTA FOLDEŠOVÁ HZ

HUDOBŇVÝ ŽIVOT 89

ROČNÍK XXI.

3,- Kčs
15. 3. 1989

6

V dňoch 11. – 18. februára 1989 sa konal 14. ročník prehliadky Nová slovenská hudba. V rámci prehliadky sa uskutočnilo viacero podujatí, z ktorých najvýznamnejší bol celozväzový aktív členov Zväzu slovenských skladateľov a koncertných umelcov. Na aktíve sa zúčastnil Tibor Kružlík, pracovník oddelenia kultúry ÚV KSS, zaslužilý umelec Jozef Kot, riaditeľ odboru umenia a kultúrno-výchovnej činnosti MK SSR, národný umelec Milan Novák, predseda Zväzu československých skladateľov a koncertných umelcov a ďalší hostia. Úvodom aktívu prehovoril s. Jozef Kot, ktorý vo svojom obšiahlom vystúpení objasnil súčasné trendy kultúrnej politiky, vzťah kultúry a ekonomiky, podrobne sa zaoberal otázkou hodnotenia uplynulých 70-tych a 80-tych rokov, úlohou a fungovaním umeleckej kritiky, otázkami hodnotových kritérií, vzťahu k mladému umeniu, divákovi a pod.

Program prestavby a demokratizácie

Dnešné číslo Hudobného života venujeme hodnoteniu jednotlivých koncertov a podujatí prehliadky. Súčasne zverejňujeme podstatnú časť referátu predsedu ZSSKU zaslužilého umelca doc. dr. Ladislava Burlasa, DrSc.

V úvode svojho referátu L. Burlas pripomenul svoje vystúpenie na vlnajšom ÚV ZSSKU, ktoré bolo zverejnené v 3. čísle Hudobného života pod názvom Problémy a perspektívy hudobnej kultúry, na ktoré kontinuálne nadväzuje aj terajšie bilančovanie na celozväzovej plenárke.

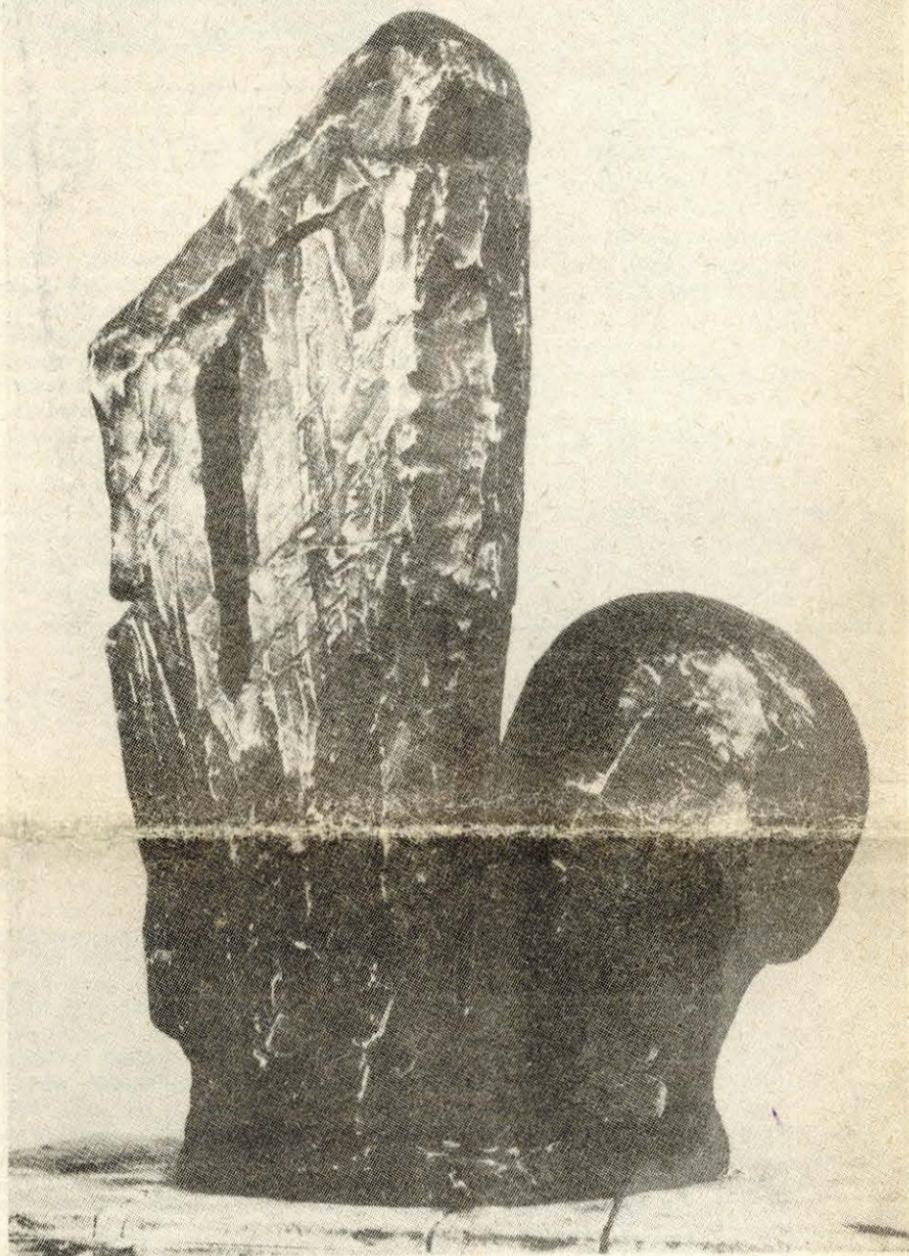
Koncom minulého roka sme mali výročné schôdzky všetkých štyroch tvorivých komisií nášho zväzu. Na nich sa prerokovávali špeciálne problémy, ale i otázky všeobecnejšie. Chcel by som sa poďakovať všetkým členom, ktorí na tieto schôdzky prišli a predniesli svoje podnety, stanoviská a návrhy. Z nich čerpám aj tematiku dnešného môjho vystúpenia. Bolo pre mňa milým prekvapením, ako kvalifikovane a s pocitom zodpovednosti sa hovorilo na tvorivej komisii zábavnej hudby o postavení nášho zväzu. Rád tu citujem slová prítomných členov, ktorí akcentovali význam nášho zväzu ako **nadінstitucionalnej organizácie** a zdôrazňovali nevyhnutnosť stupňovania spoločenskej váhy zväzu voči jednotlivým hudobným inštitúciám. Pamätám si peknú formuláciu jedného z prítomných, ktorý žiadal, aby zväz rozvíjal podmienky na rozvoj „košateho stromu“ nášho umenia. Skutočne, ideál „košateho stromu“ je pre nás aktuálnym programom a jediným možným prístupom v našej práci. Súčasne pripomínali, že mnohé návrhy ostali nere realizované, že aj pre problematiku zábavnej hudby treba získať priestor v organizácii prednášok a besied, ktoré sa uskutočňujú v klube skladateľov SHF. Orgány i aparát zväzu berú na seba kritiku, ktorá je v určitej časti oprávnená. Treba však súbežne konštatovať, že medzi nere realizovanými a v danej chvíli nere realizovateľnými námetmi je rozdiel. Existencia zväzu vo svojej podstate nie je úradníckou inštitúciou, hoci musí zdolať mnohé organizačné úlohy na profesionálnej úrovni. O tejto profesionálnosti by som nerád pripustil diskusiu, veď tam pracujú veci oddaní a zainteresovaní pracovníci, i keď súhlasím s tým, že mnohé veci by sa dali riešiť lepšie, a že aj v činnosti aparátu zväzu sú – ako sa vraví – rezervy.

Rád by som podčiarkol **kultúrotvornú funkciu** našich umelcov. Úlohou nášho zväzu ako ideovej organizácie je o. i. pôsobiť na vlastných členov v tom zmysle, že umelecká vyspelosť sa v našej súčasnosti nevyhnutne spája s rozhladenosťou filozofickou i politickou.

Druhá stránka našej práce vo zväze je prá-

ca prekračujúca jeho vlastné hranice, súvisí s cieľavedomým rozvojom podielu hudby na kultúrnom podielku spoločnosti. V tomto zmysle sa umelec stáva členom **kultúrneho spoločenstva** a jeho práca dostáva nevyhnutne spoločenské dimenzie. Náš zväz sa zaoberá sústavne a v tom je jeho kontinuita – kategóriou poslania tvorcu a dáva tejto kategórii interpretáciu zodpovedajúcu myšlienkovému vývinu, stupňu rozvinutosti teoretickej reflexie tvorby. Neváham tvrdiť, že vo vývinovej fáze prestavby aj proces nášho národného a spoločenského vývinu musí docieľiť nový typ, iný typ pohybu. Charakterizuje ho predovšetkým otvorenosť, akási zvýšená výmena látok medzi slovenským, českým, európskym, svetovým. Napokon k novosti situácie patrí aj integrálne myslenie: atomizované pohyby v ekonomike, kultúre a politike sa začínajú prelínať. Právom hovoríme o kultúre práce, kultúre politiky, kultúre každodenného života, o kultúre diskusií a samozrejme aj o **kultúre tvorby**. Boli sme zvyknutí hovoriť o umeleckej tvorbe ako o procese sebarealizácie. Tvorba je však aj procesom sebakultivácie a táto sebakultivácia sa stáva nielen individuálnym, ale za určitých okolností aj národným a celospoločenským výdobytkom. Považujem za potrebné podčiarknuť **kultúrotvorné hodnoty úprimnosti v tvorbe**. Byť adekvátny svojmu vnútru, znamená byť účinný svojím dielom aj v spoločenských dimenziách. Tu niekde je prepojenosť individuálnosti tvorby s jej spoločenským poslaním. Tieto dva kultivačné prúdy nevieme vždy dostatočne syntetizovať. Nový typ národného, ak chcete spoločenského bytia vyrastá z prepojenosti individuálnej kultivovanosti s kultúrnym spoločenstvom. **Demokratizácia** **nech je teda v prvom rade u umelcov sebakontrolou umeleckej poctivosti**. V tejto poctivosti ide aj o to, že byť akokoľvek autentický, nie je ešte zárukou novej tvorby, najmä ak skladateľ vyčlení svoju hudbu z kultúrneho kontextu na spôsob sebaizolácie. Pre zmeny v technických a výrazových postupoch musí byť nielen dostatočný ale nevyhnutný dôvod. Ide nám o to, aby sa hudobný tvorca stal aj kultúrne fungujúcou osobnosťou a to prostriedkami seba vlastnými. Umelec a spoločnosť sú si v tomto zmysle navzájom osudovo daní: tvorca so svojím osobnostným prínosom je konštituentný, včlenený a včleňovaný do národného bytia. Obraciam sa na našich umelcov, aby v tejto dynamickej dobe boli aj múdrymi filozofmi, aj ľuďmi s vyvinutým vedomím spoločenskej zodpovednosti.

Rád by som pri tejto príležitosti reagoval na návrhy a pripomienky z diskusie na vlnajšej schôdzi členov zväzu, ktorá bola pred rokom, dňa 19. 2. Medzi diskutovanými

Rudolf Uher: Hudba (1959-sadra, 1963-bronz)

problémami sa objavili obavy z budúcej edičnej činnosti čl. hudobného vydavateľstva OPUS, menovite problém niektorých dosiaľ nevydaných rukopisov, monografií súčasných hudobných umelcov, problémy samofinancovania – dnes by sme to už mohli konkrétnejšie označiť ako problém prechodu vydavateľstva na typ štátneho podniku, napokon aj problém šrotovania nepredajných, presnejšie nepredávaných zásob kníh a hlavne notovín. Nášmu zväzu záležalo na tom, aby sa tieto otázky ventilovali, riešili, pokiaľ je to len možné. Na podnet zväzu vyšiel v Hudobnom živote (3/89) celostranový rozhovor Juraja Dóšu so šéfredaktorkou vydavateľstva OPUS dr. Martou Földešovou, ktorá sa jednoznačne vyjadrila, že prísnejšie ekonomické kritériá sú pre vydavateľstvo záväzkom, aby šlo ešte viac po kvalite. Namiesto vyradenia niektorého už vydaného titulu sa ponecháva určitá rezerva; šrotovanie hudobných pokladá aj vydavateľstvo za morálnu škodu, ovssem – a to citujem – nejestvujú zatiaľ predpisy, ktoré by ich umožnili aspoň darovať. OPUS sa usiluje o zriadenie tzv. zlateho fondu a táto časť produkcie by nepodliehala predpisom vzťahujúcim sa na fond zásob. Stále veríme, že sa dostane vlastná produkcia vydávaných titulov do predajní OPUSu a očakávame, že sa v procese prestavby upravia aj pomery v knižnom veľkoobchode, ktorý by bol priaznivejšie naklonený predajne neatraktívnym titulom, ktoré však tvoria základ kultúrnych hodnôt národa. Zväz nie je, žiaľ, superinštitúciou stoja-

cou nad bankou, nad Ústredím knižnej kultúry, nad OPUSom, chceme však podať členstvu správu o tom, že sme v tejto záležitosti podnikli možné kroky.

Naše členstvo sa dovoľovalo väčšieho podielu zväzu na riešení verejných vecí. O to sa usiluje aj samotné vedenie zväzu a treba s uznaním konštatovať, že náš zväz mal spoluúčasť pri konkurznom obsadzovaní miest riaditeľov Štátnej filharmónie Košice a Štátneho komorného orchestra Žilina, že bol prizývaný ku konzultácii pripravovaných zákoných noriem, že mal možnosť oponovať dramaturgické plány hudobných telies. Vzťah nášho zväzu sa stal v posledných rokoch výrazne aktívnejší k ministerstvu kultúry. Treba povedať, že je to vzťah partnerský, že ministerstvo konzultuje mnohé problémy nášho hudobného života a dáva zväzu skôr podnety než príkazy. Tak sme mali možnosť byť pri príprave Zákona o uvádzaní a sprístupňovaní hudobných diel, pri príprave dokumentu o Celospoločenskom programe estetického rozvoja a i. V kontakte s Ministerstvom kultúry SSR sme sa radili aj o takých dilematických veciach, či podporovať vznik ďalších profesionálnych telies na Slovensku, alebo či dať najprv prednosť skvalitňovaniu a dobudovaniu umeleckých telies už jestvujúcich. Podľa diskusie z plenárky minulého roka sme dali prednosť variantu druhému, veriac, že čoskoro príde rad aj na vznik koncertného telesa pre západoslovenský kraj.

Pokračovanie na 9. str.